
BÆREKRAFTIGE OG INNOVATIVE INNKJØP

Nasjonalt program for
leverandørutvikling, BTV regionen

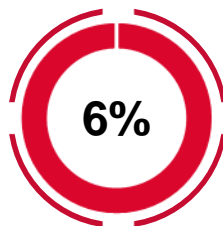
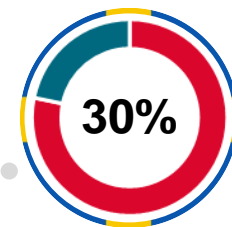
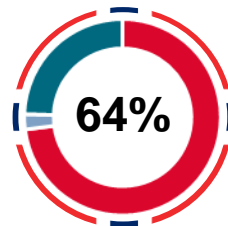
Scandic Lerkandal, Trondheim 02.11.17

Sigbjørn Faanes, Veidekke Entreprenør AS

EN LEDENDE SKANDINAVISK ENTREPRENØR OG EIENDOMSUTVIKLER

- + Omsetning på nær 30 milliarder NOK
- + 7 400 ansatte håndverkere og funksjonærer
- + Sterk bedriftskultur og historie
- + 80 år med positiv bunnlinje
- + Mer enn 500 pågående prosjekter til enhver tid
- + Veidekke støtter FN's klimamål

■ Entreprenør
■ Eiendom
■ Industri

YRKESBYGG
38 %

BOLIGER
21 %

ANLEGG
25 %

INDUSTRI
16 %

FERDIGE PROSJEKTER

Navn: Pentagon trinn I og II

Hva: Studenthybler, Ås

Kunde: Studentsamskipnaden i Ås

Når: Juni 2012 – juli 2014

Navn: Moholt 50/50

Hva: Studentboliger og barnehage, Trondheim

Kunde: Studentsamskipnaden i Trondheim

Når: Mars 2015 – desember 2016

Navn: Campus Ringerike

Hva: Studentboliger, Hønefoss

Kunde: Studentsamskipnaden i Buskerud og Vestfold

Når: Mars 2015 – august 2016

Navn: Domi og Unitas

Hva: 195 studentboliger, Drammen

Kunde: Studentsamskipnaden i Sørøst-Norge

Når: Sommer 2016 – august 2017

Navn: Geodetisk jordobservatorium

Hva: Geodetisk jordobservatorium, Svalbard

Kunde: Statens Kartverk

Når: Oktober 2014 – oktober 2015

UNDER OPPFØRING

Navn: Maskinparken Tre

Hva: Boligblokk i 8 etasjer, Lilleby i Trondheim

Kunde: Veidekke Eiendom

Når: Sommer 2017 – sommer 2019

Navn: Finansparken

Hva: Kontorbygg, Stavanger

Kunde: Finansparken Bjergsted AS

Når: September 2016 – mars 2019

Navn: Horten VG Skole

Hva: Videregående skole, Horten

Kunde: Vestfold Fylkeskommune

Når: Oktober 2016 – august 2019

Navn: Campus Vestfold

Hva: Fagerlund Studentboliger, Horten

Kunde: Studentsamskipnaden i Sørøst-Norge

Når: August 2017 – august 2018

Navn: Flå barnehage

Hva: Barnehage, Flå i Hallingdal

Kunde: Flå kommune

Når: September 2017 -

Navn: Tvedestrand VG Skole

Hva: Skolebygg og idrettsanlegg

Kunde: Aust-Agder fylke og Tvedestrand kommune

Når: November 2017 – mai 2020

PLANLAGT/UNDER UTVIKLING

Navn: Nordre gate 20-22

Hva/Hvor: Bolig

Kunde: Aspelin Ramm AS

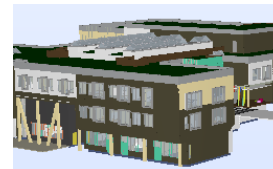

Navn: ZEB Flexible Lab

Hva/Hvor: Forskningsbygg, Trondheim

Kunde: NTNU og SINTEF

Når: April 2018 – november 2019

Navn: Nordre Ål skole

Hva: Barneskole med flerbrukshall, Lillehammer

Kunde: Lillehammer Kommune

Når: ca mars 2018-juni 2020

Å designe, prosjektere å bygge et bygg er en av de mest komplekse produksjons-operasjonene av alle!

Hva om man i tillegg skal skape innovasjon?

ZEB FLEXIBLE LAB - ET ZEB COM BYGG

- + **ZEB Flexible Lab**
  - Verdens mest klimavennlige kontor- og undervisningsbygg
  - Forske på samspillet mellom brukere av bygget og teknologiske løsninger
- + **Massivtre**
  - Woodsoldekker med 10 meters spennvidde gir høy fleksibilitet
- + **Klimagassregnskap**
  - Bygningens fornybare energiproduksjon kompensere for klimagassutslippet fra bygging, drift og produksjon av byggematerialer
- + **Arbeidsmetodikk (IP/VDC)**
  - Samlokaliserte arbeidsøkter (ICE)
  - Involverende planlegging i prosjektering (IP)
  - BIM (VR)
  - Tverrfaglig kompetanse satt i system

Fra 0 til prosjekt på 5 mnd!!
Innovative mål som løses med en
innovativ metodikk!

MOHOLT 50|50

- + Byggherre: Studentskipnaden i Trondheim
- + Ca 25.000 m2 BTA
- + Ca 500 mill
- + **632 stk studentboliger**
- + Div næringslokaler i 1. etg
- + 2300 m2 Barnehage (10 avd)
- + 1000 m2 Parkeringskjeller
- + **Byggetid 20 mnd = 1 dag/hybel**

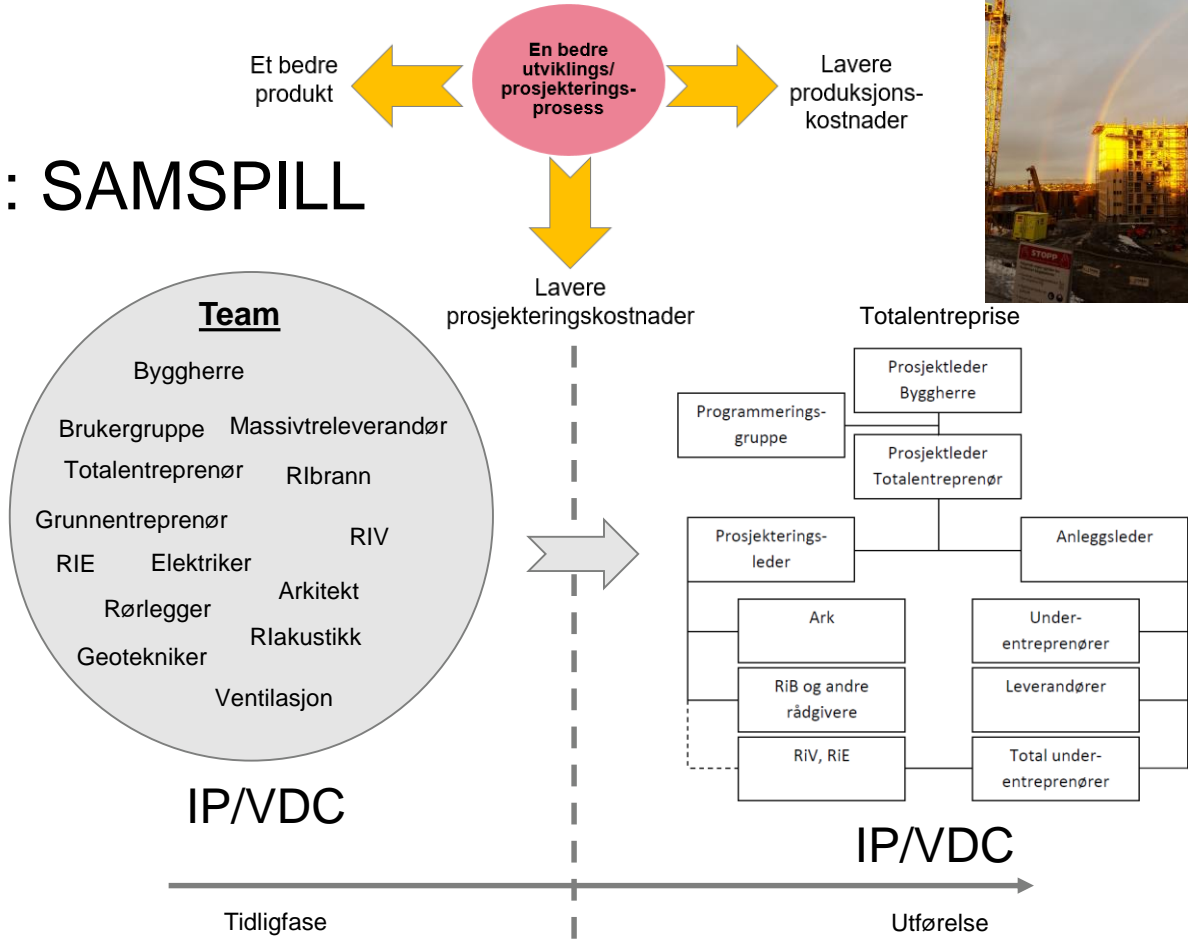

UTFORDRINGER

- + Stort prosjekt
  - + Massivtre, ny byggemetode
  - + Passivhus, strenge energikrav
  - + 50% reduksjon i klimagassavtrykk, hva innebærer det?
  - + Kort byggetid, lite plass, logistikkutfordring
  - + Ekstremt mye gjentakelse (risiko/muligheter)
  - + Prosjektet var utenfor økonomiske rammer
- Risikoreduksjon for TE: Byggherre tok risiko for løsning for lyd

LØSNING: SAMSPILL

(IP = Involverende planlegging)

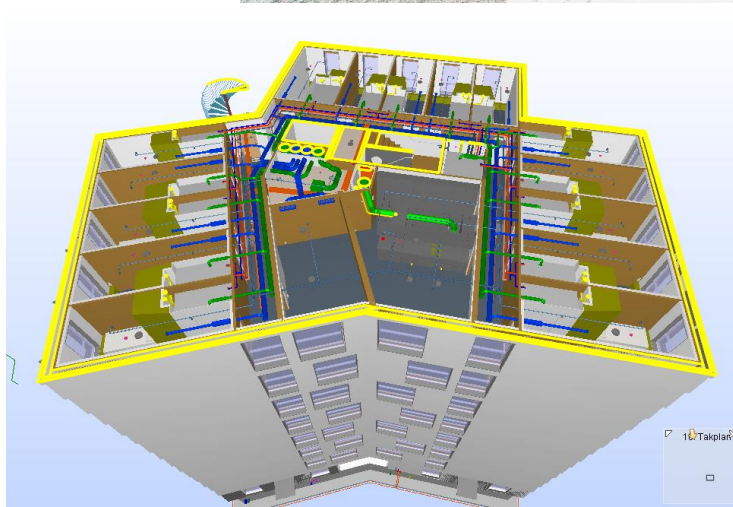

RESULTAT FRA SAMSPILL

- + Økt fra 465 til 632 studentboliger
- + Økt fra 8 til 9 etasjer
- + Barnehage ble utviklet helt på nytt
- + Omfattende tverrfaglig BIM
- + Oppnådd økonomiske mål
- + Fremdrift på plan
- + Industrialisert byggeprosess

God tverrfaglig prosess, IP

TIMELAPS MONTERING EN BLOKK PÅ MOHOLT 50|50

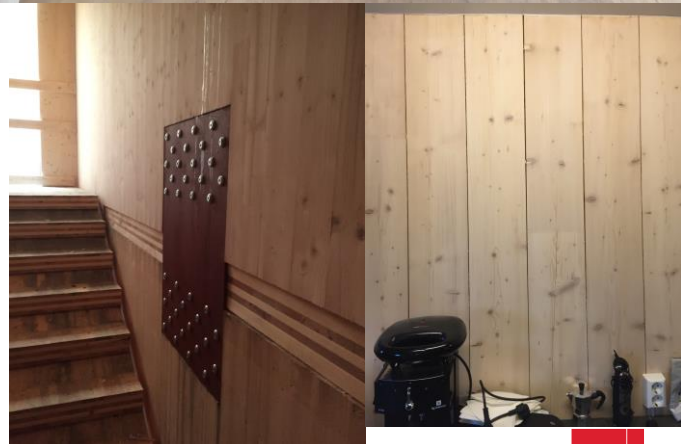

HVA LÆRTE VI?

- + Design bygget mht at det skal bygges i massivtre!!
- + Bygget må prosjekteres «ferdig» før bygging
- + BIM er perfekt for massivtrebygg – industrialisering
- + Stor forskjell på produktet fra forskjellige leverandører
- + Bygging i massivtre gir miljøfordeler for håndverkeren
- + Det er sikkert å bygge i massivtre
- + Fukt er ikke noe problem
- + Dette er en rask byggemetode

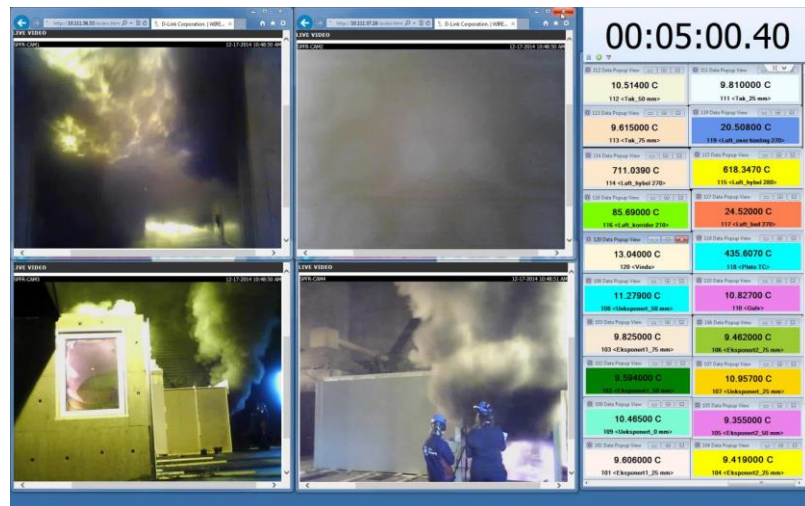

HVA LÆRTE VI?

Brann:

- + Konservativt lovverk gir omfattende løsninger
- + Få og små fagmiljøer med erfaring
- + Liten interesse for FOU pga liten etterspørsel
- + Stor forskjell mellom bolig og studentbolig

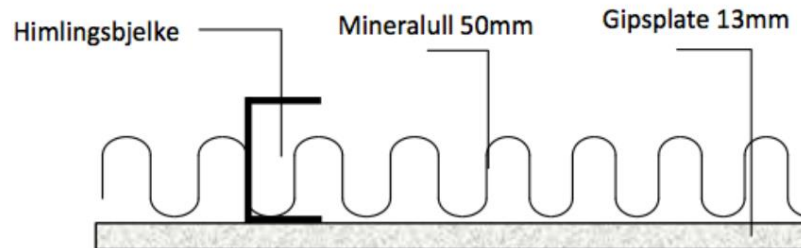
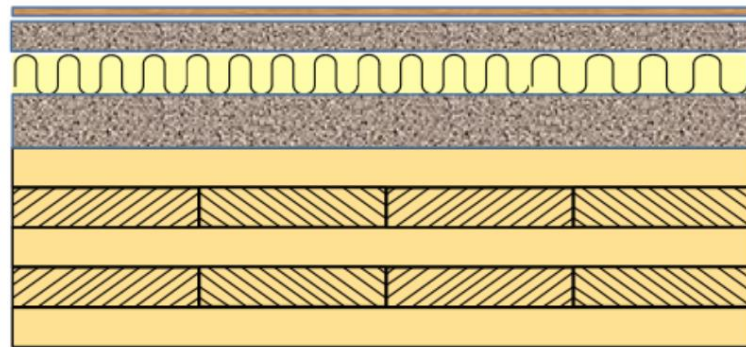

HVA LÆRTE VI?

Lyd:

- + Omfattende løsninger for å tilfredsstille krav
- + Lite utvalg i løsninger
- + Få og små fagmiljøer med erfaring
- + Liten interesse for FOU pga liten etterspørsel

- + STOR forskjell mellom bolig og studentbolig

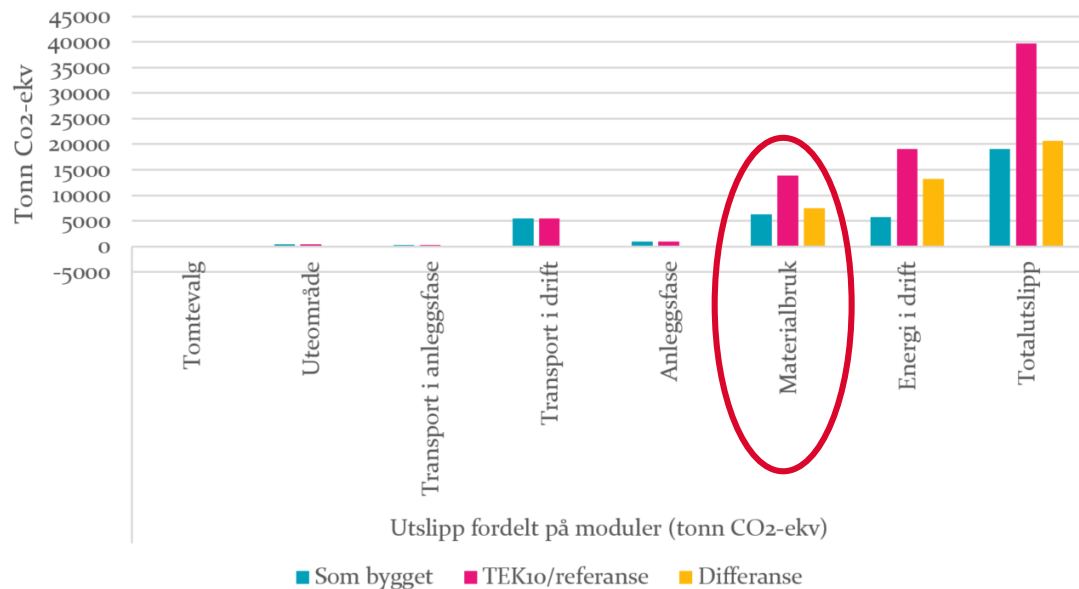
HVA LÆRTE VI?

Redusert klimagassbelastning

Materialer: - 7.518 tonn (- 54%)

Total utslippsreduksjon Moholt 50|50

Veidekke skal drive virksomheten i samsvar med FNs togradersmål

Liker 7971 personer liker dette. Registrer deg for å se hva dine venner liker.

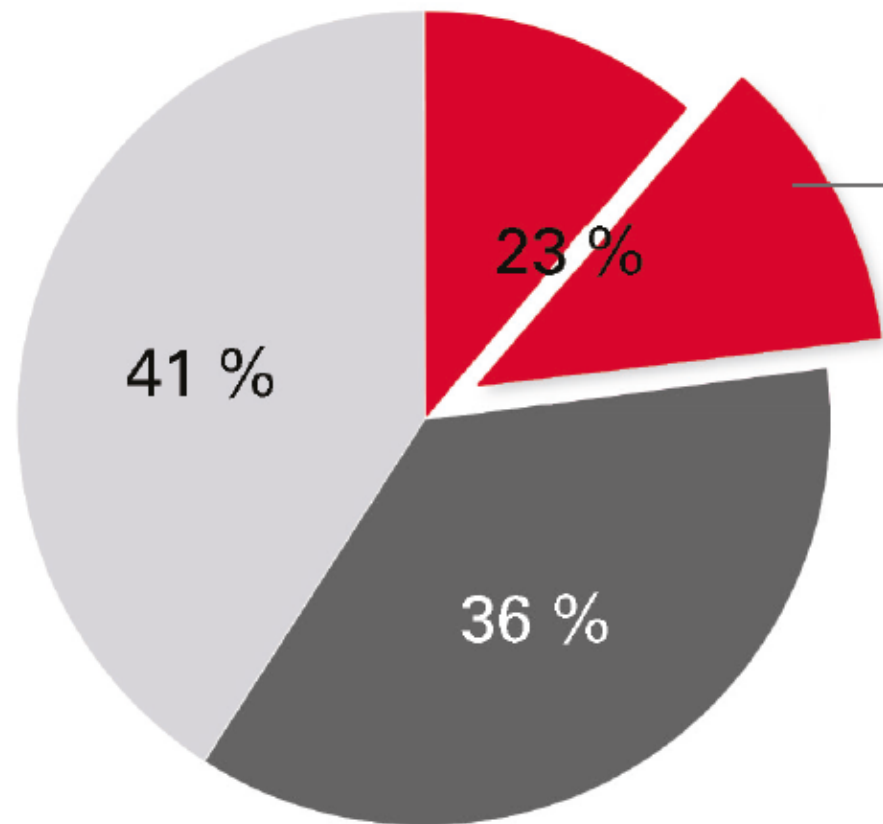
08.12.2015 - 14:28

Veidekke forplikter seg til togradersmålet. Med vår forpliktelse, gir vi en klar retning i miljøarbeidet. Det grønne skiftet er allerede i gang, og intensiveres nå ved at alle våre enheter vil konkretisere tiltak.

Se i kart

Del på sosiale medier

Klimagassutslippet til en boligblokk sett over et livsløp på 60 år

Ved å bygge i tre kan vi redusere karbonavtrykket fra materialbruk med 50% sammenlignet med å bygge en boligblokk i betong

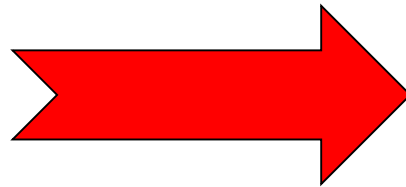
- Materialer
- Drift (energi)
- Sluttbrukertransport

Kunnskap gir muligheter!

- + Moholt 50|50: Bygge ny kompetanse gjennom innovasjon
- + Maskinparken TRE: Benytte innovasjon, erfaring og kompetanse til å skape gode prosjekter

---

OPPDRAGET: MASKINPARKEN TRE

+ Målsetting:

- Bygge høy boligblokk i Massivtre til samme kost som stål og betong
- Læringsprosjekt om boligblokk i Massivtre
- Kvalitet skal være som «vanlig boligblokk»
- Det er ikke viktig at Massivtreet blir synlig, det er miljøgevinsten som teller

«Veidekke skal bidra til at boligbygging i Massivtre blir en vanlig byggemetode»

UTGANGSPUNKTET

- + Dette har ingen lyktes med før
- + Vi må designe den mest kostnadseffektive boligblokken, rammebetingelsene må være optimal for konstruksjonen totalt sett
- + Det er begrenset med kompetanse innen design, lyd og brann
- + Det er begrenset med alternative metoder å løse konstruksjonen på
- + Vi har begrenset med tid

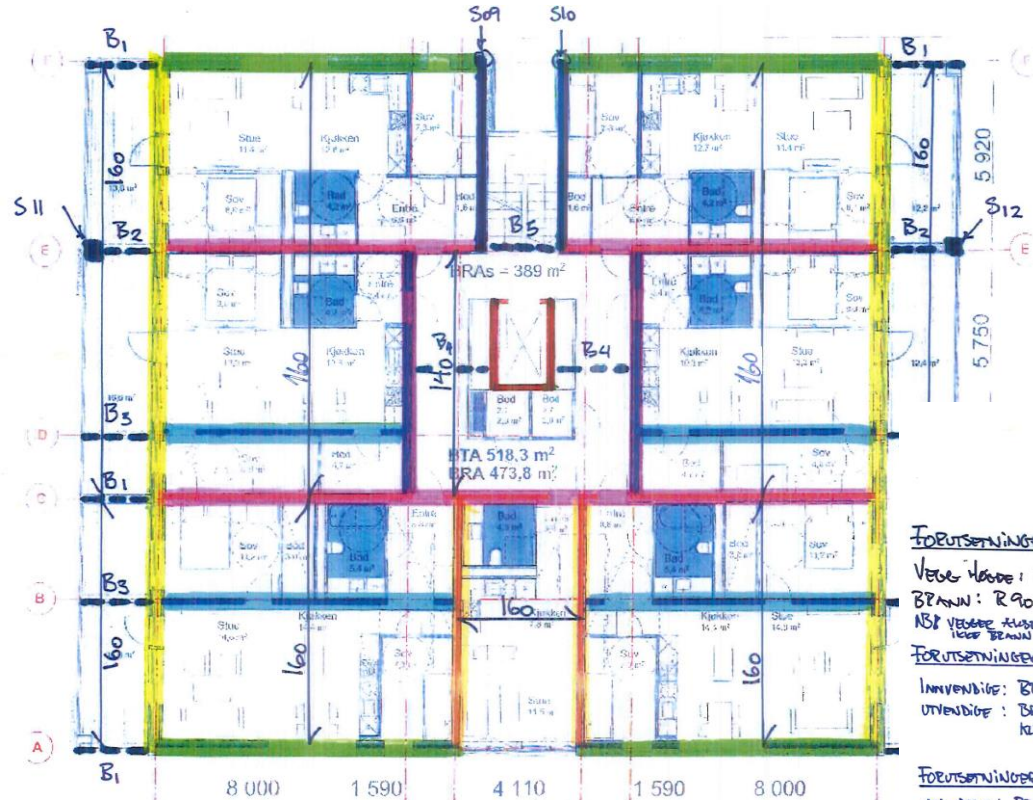
MASKINPARKEN TRE: IP/VDC

1. Satte sammen **TEAM** med BH, ARK, MT-Konstruktør(RIB), Brannkonsulent(RIBr), Akustiker(RIAku), Geotekniker (RIG), Totalentreprenør (TE) + +
  2. Team: Felles målforståelse + suksesskriterier for å løse oppgaven
  3. Teamet laget en plan for å løse oppgaven i fellesskap
  4. *Systematisk innarbeide krav fra det enkelte fag i BIM-modell*
  5. *Justere planløsning etter hvert som flere opplysninger forelå*
  6. *Kontrollere produkt og økonomi*
  7. **Gjenta pkt 4 - 6 nødvendig antall ganger til alle krav var på plass**
- + Mange tverrfaglige iterasjoner som løses svært effektivt med denne arbeidsmetodikken

KONSTRUKSJON

FORSETNINGER VEGGER

VEGG HØDDE: 2,92 m
 BRANN: R90 ENSIDIG
 NB! VEGGER KUNNE B OG E RO
 100P BRANN BELASTET.

FORSETNINGER DRØRE

INNENSIDJE: BRANN R70
 UTENSIDJE: BRANN R0
 KLIMAT. 2

FORSETNINGER SØYLER

UTENSIDJE: BRANN R0
 KLIMAT. 2

	1/2	3/4	5/6	7/8
	40x20 30x20 40	40x20 30x20 40	40x20 30x20 40	140
	150	150	150/140	140
	40x20 30x20 40	40x20 30x20 40	140	140
	120 L35	100 L35	100 L35	100 L35
	150	140	140/130	120
	40x20 30x20 40	40x20 30x20 40	40x20 30x20 40	30x20 30x20 40
	150 140	150 140	150 140	130
	160 150	160 150	150 140	140 130
	140	140	130	L35
	160	150	140	120

DIMENSJONER DRØRE

B1	
B2	200 x 400
B3	
B4	240 x 300
B5	240 x 300

DIMENSJONER SØYLER

ETG	S11	S12	S10	S09
1	320x320	320x320	220x220	220x220
2	320x320	320x320		
3	300x300	300x300		
4	300x300	300x300		
5	280x280	260x260		
6	280x280	260x260		
7	260x260	260x260		
8	260x260	260x260		

Uoppført 14/6-17 0209

2-3. ETASJE

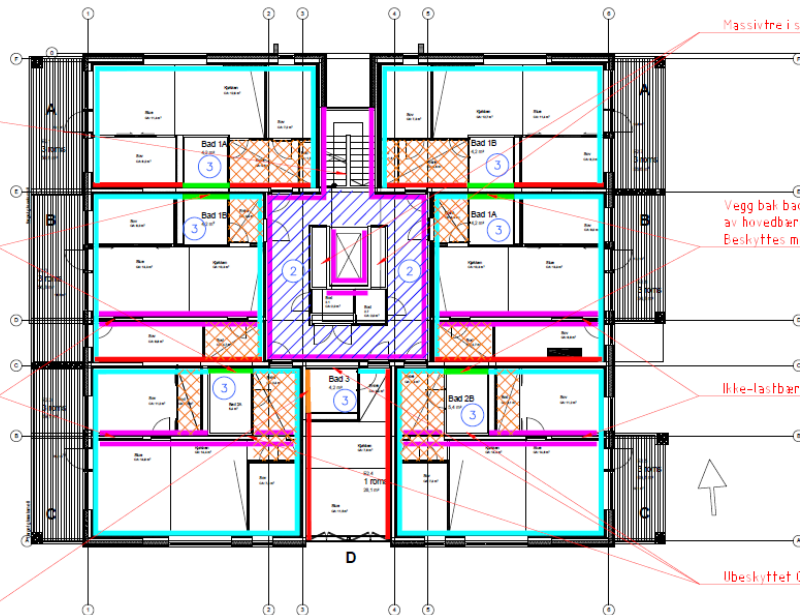
BRANN

Utd. i side trappeløp/repos:
15mm branngips
eller
12mm Fermacell

Vegg bak bademotkabiner (markert med grønn) er ikke del
av hovedbæresystemet i ulykkestilfelle brann.
Beskyttes med 12mm fermacell for å ivareta krav til materialer i hulrom

Ikke-lastbærende-vegg i ulykkestilfelle brann

2x12mm Fermacell pga hovedbæring

Massivtre i sjakter må beskyttes med 12,5mm normalgips

Vegg bak bademotkabiner (markert med grønn) er ikke del
av hovedbæresystemet i ulykkestilfelle brann.
Beskyttes med 12mm fermacell for å ivareta krav til materialer i hulrom

Ikke-lastbærende-vegg i ulykkestilfelle brann

Ubeskyttet CLT bak bademotkabiner vurderes OK

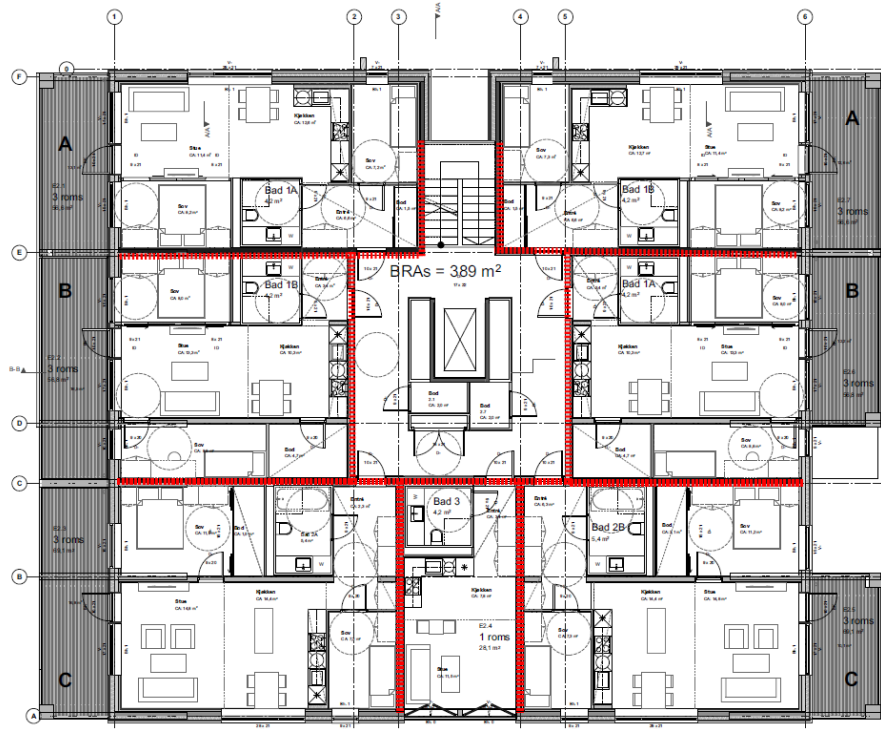
SYMBOLFORKLARING:

- Gipskledning 3x15 mm type F
- Gipskledning 1x15 mm type F + 1x12,5 mm type A + 50mm steinull
- Gipskledning 1x15 mm type F + 1x12,5 mm type A
- Gipskledning 1x15 mm type F
- Fermacell 2x12mm
- Fermacell 12mm
- Del av tak med teknisk himling
Massivtre beskyttes med steinull festet direkte i CLT-elementene
- Teknisk himling i rømningsvei,
brannkrav K₂10 A2-s1,d0
Over og undersprinkling.
Eksponert massivtre i hulrommet

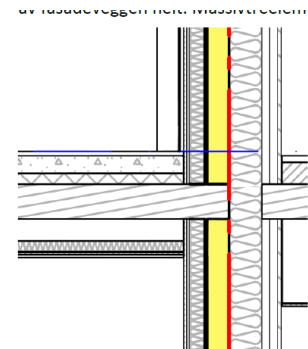
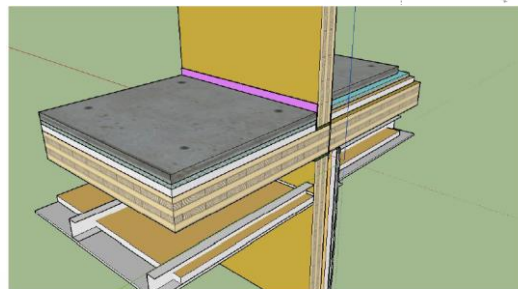
Symbol/spesielle krav:

- ① Himling i leiligheter utføres som 100mm nedforet himling med:
1x15 mm type F + 1x12,5 mm type A.
Brannmotstand ca EI60
- ② Himling i trapperom:
Dekke: Eksponert CLT i tak Oversprinklet
Nedforet himling: K₂10 A2-s1,d0 Undersprinklet
Underkant trappeløp: 12mm Fermacell eller 15mm branngips
- ③ Over bademotskabiner: Eksponert CLT Sprinklet hulrom

- I trapperomskjerne: Bod + elrom: Himling 12,5mm normalgips
- Ikke-bærende vegger forutsettes utført i ubrennbare materialer
- Limtredragere beskyttes med 15mm branngips. I tillegg dimensjoneres de for minimum R90 standardbrann

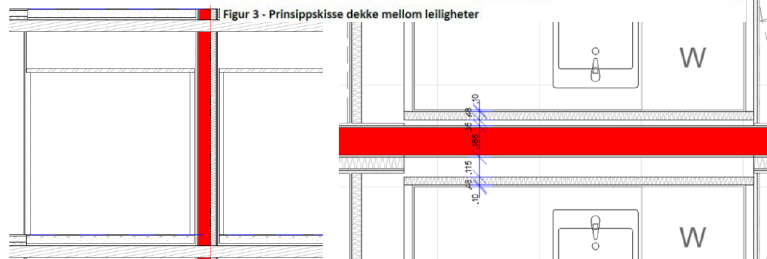

LYD

Leilighet A

Figur 3 - Prinsippskisse dekke mellom leiligheter

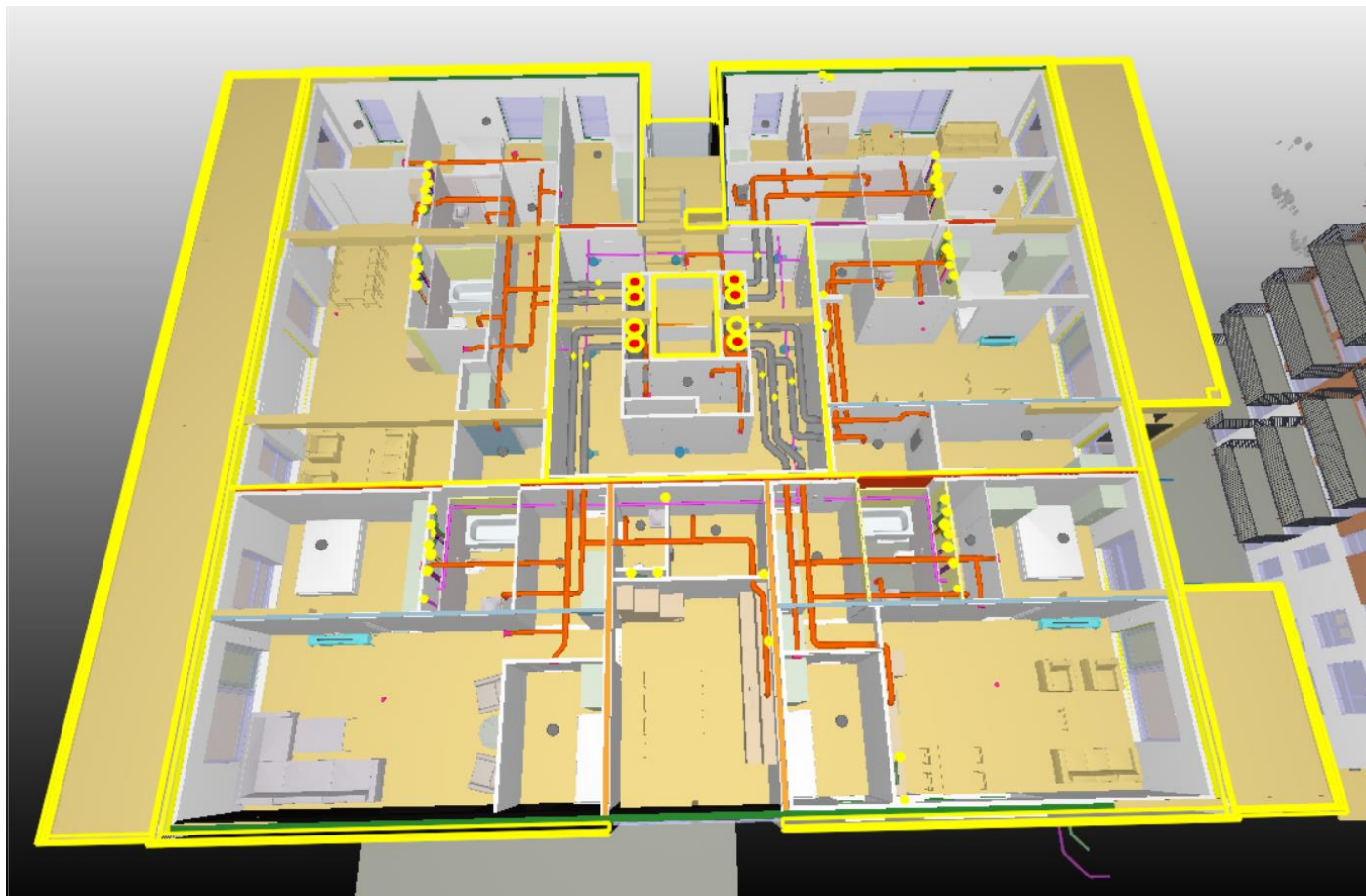

Figur 8 - Tilslutning mellom dekke og fasade.

Figur 6 - Detailsnitt veggkonstruksjon mellom bad, vertikal- og horisontalsnitt (tegning fra ARK)

TEKNIKK

ARKITEKT

+ Planløsning med alle krav innarbeidet

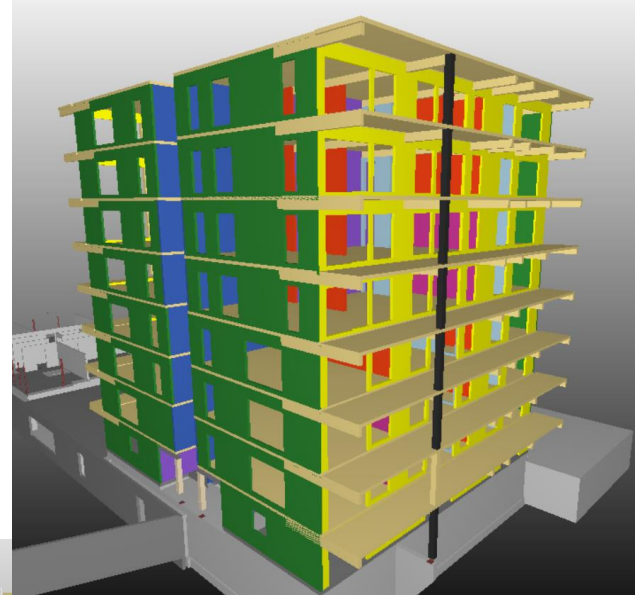

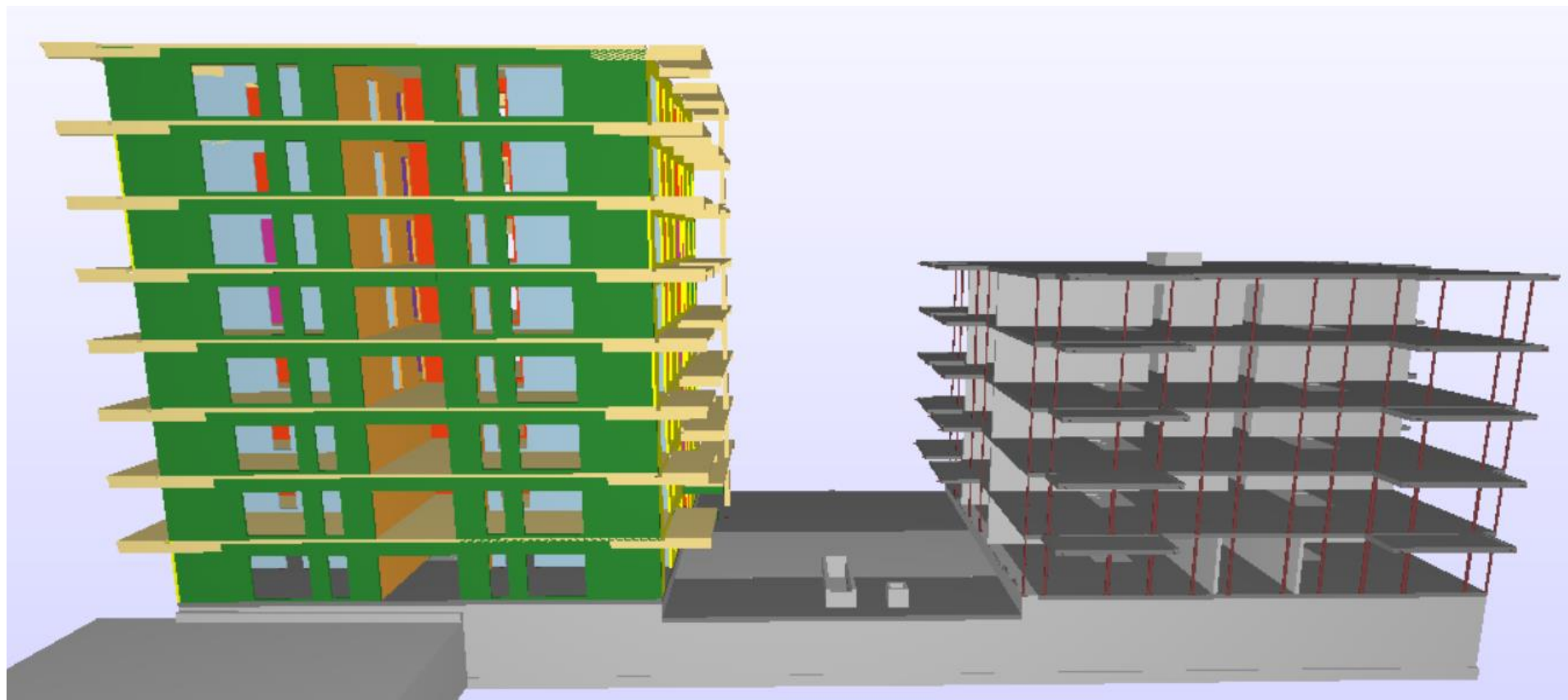
MASKINPARKEN TRE

- + Boligblokk med 8 etasjer i CLT-konstruksjon
- + 47 leiligheter
- + 7 leilighetstyper
- + 3145 m2 BRAS (salgsareal)
- + Byggestart: august 2017

Til samme pris som stål og betong

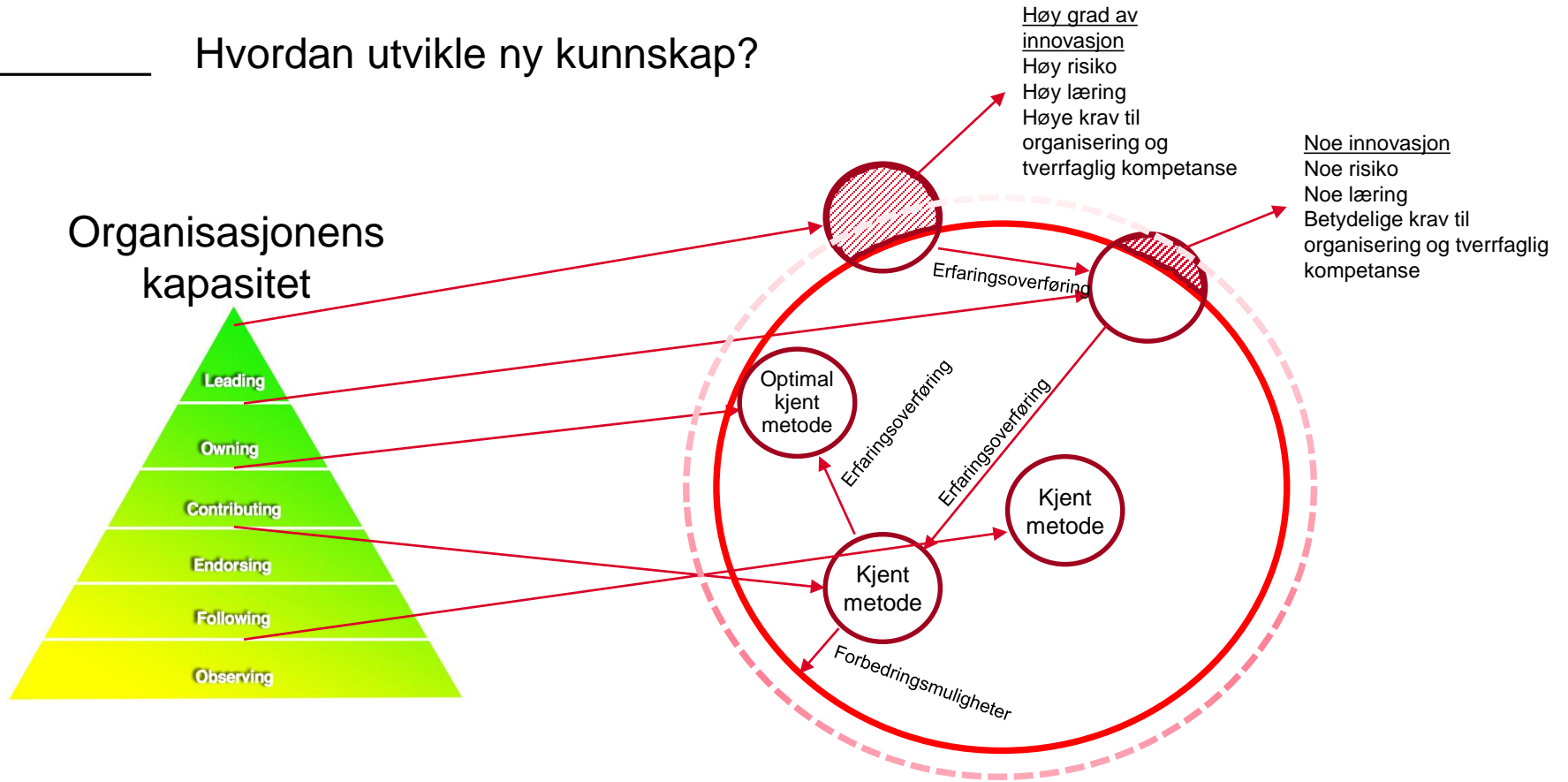
KARBONAVTRYKK

- + Reduksjon for materialdelen med ca 38%
- + Energidelen reduksjon 17% (passivhus)
- + Potensial for ytterligere reduksjon
- + Gipsplater utgjør 20% av materialedelen (mye gips pga brannkrav)

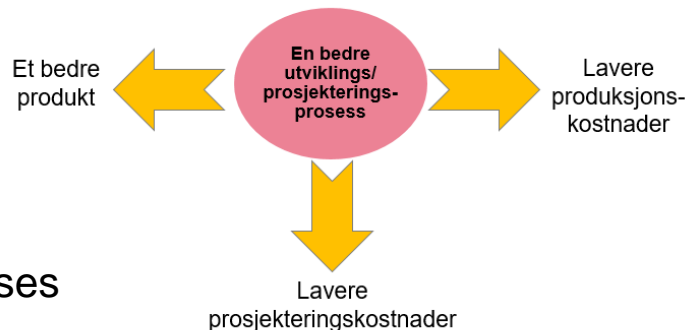
Hvordan utvikle ny kunnskap?

OPPSUMMERING

- + Sett målene, og ikke detaljerte krav om hvordan de skal løses
- + Bruk en arbeidsmodell som gjør det interessant og mulig å få brukt kompetansen til alle
- + Alle arbeider MÅ planlegges godt, den beste planen får man om den lages i fellesskap
- + Det er i startfasen av et prosjekt at de mest avgjørende rammebetingelsene settes, bruk riktig modell fra start
- + Det er kvaliteten på prosessen som er avgjørende for hvor godt man kan lykkes med å nå prosjektets mål. Still krav til konkret gjennomføringsplan og prosess.

TAKK FOR MEG!

SIGBJORN.FAANES@VEIDEKKE.NO

WWW.VEIDEKKE.NO
